

EHDOTUS TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN ASETUKSEKSI KOHDEKATSELMUSTEN RAPORTOINNISTA

1 Esityksen pääasiallinen sisältö

Ehdotuksessa esitetään annettavaksi työ- ja elinkeinoministeriön asetus kohdekatselmusten raportoinnista. Asetus täydentäisi energiakatselmuksia koskevaa kansallista sääntelyä eli energiatehokkuuslakia ja energiakatselmuksista annettua valtioneuvoston asetusta. Kansallisen sääntelyn taustalla on EU:n energiatehokkuusdirektiivi ja siinä säädetty suurten yritysten pakollinen energiakatselmus. Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella säädettäisiin suuren yrityksen energiakatselmukseen sisältyvien kohdekatselmusten raporttien sisällöstä. Samoin ehdotuksessa määriteltäisiin Energiavirastolle toimitettavat kohdekatselmusraportin keskeiset tiedot. Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 27 päivänä tammikuuta 2015.

2 Nykytila

Suomessa ei tällä hetkellä ole lainsäädäntöä kohdekatselmuksista eikä laajemmin energiakatselmuksista. Suomessa on tehty energiakatselmuksia vapaaehtoisuuteen perustuen ja markkinaehtoisesti 1990-luvulta alkaen. Energiakatselmukset ovat osa vapaaehtoisten energiatehokkuussopimusten järjestelmää, minkä avulla elinkeinon eri sektorit ja kunnat ovat sitoutuneet energiatehokkuuden parantamiseen. Vapaaehtoiset energiakatselmukset ovat yksityiskohtaisia analyysejä tietyn katselmuskohteen, kuten rakennuksen kokonaisenergiankäytöstä ja energiansäästöpotentiaalista. Motiva Oy on hoitanut Suomessa katselmustoiminnan käytännön koordinoimista.

Vuoden 2015 alussa voimaan tulleen energiatehokkuuslain (1429/2014) myötä energiakatselmukset tulivat pakollisiksi suurille yrityksille. Energiatehokkuuslain sääntely pohjautuu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2012/27/EU energiatehokkuudesta (niin kutsuttu energiatehokkuusdirektiivi).

3 Ehdotetut muutokset

Asetuksessa ehdotetaan säädettäväksi kohdekatselmusraportin sisällöstä ja Energiavirastolle toimitettavista kohdekatselmusraportin tiedoista. Kohdekatselmus on osa suuren yrityksen pakollista laajaa energiakatselmusta. Energiatehokkuuslain 5 §:n mukaan kohdekatselmus tehdään rakennukseen, rakennusryhmään, teollisuuslaitokseen tai sen osaan, kuljetusketjuun taikka muuhun yksittäiseen energiankäyttökohteeseen.

Energiakatselmuksia koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (20/2015) säädetään kohdekatselmusten vähimmäisvaatimuksista. Samoin valtioneuvoston asetuksessa

säädetään siitä, kuinka monta kohdekatselmusta tulee sisältyä suuren yrityksen pakolliseen energiakatselmukseen. Työ- ja elinkeinoministeriön asetus täydentäisi energiatehokkuuslain ja katselmuksia koskevan valtioneuvoston asetuksen säännöksiä. Asetus ei koskisi vapaaehtoisia energiakatselmuksia vaan suurten yritysten pakollisiin energiakatselmuksiin liittyviä kohdekatselmuksia.

Kohdekatselmusraportista säädetään energiatehokkuuslain 11 §:ssä, jonka mukaan kohdekatselmuksesta tulee tehdä raportti ja se tulee säilyttää vähintään 10 vuotta. Lisäksi yrityksen on toimitettava yrityksen energiakatselmukseen sisällytettävistä kohdekatselmusraporteista keskeiset tiedot Energiaviraston ylläpitämään tai osoittamaan rekisteriin kolmen kuukauden kuluessa kunkin kohdekatselmusraportin valmistumisesta. Edelleen pykälän 2 momentissa todetaan, että työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kohdekatselmusraportista ja rekisteriin toimitettavista tiedoista.

Asetuksen 1 §:ssä ja liitteessä 1 ehdotetaan säädettäväksi kohdekatselmusraportin sisällöstä. Energiavirastolle toimitettavista kohdekatselmusraportin keskeisistä tiedoista säädettäisiin 2 §:ssä ja asetuksen liitteessä 2.

4 Pykäläkohtaiset perustelut

1 §. Kohdekatselmusraportin sisältö

Pykälässä säädettäisiin kohdekatselmusraportin sisällöstä. Raportin tulisi sisältää perustiedot, energian kulutus- ja kustannustiedot, nykytilan kuvaus sekä energiansäästötoimenpiteet. Nämä kuvattaisiin tarkemmin liitteessä 1.

Liite 1 olisi jaettu neljään kohtaan, joista ensimmäisessä lueteltaisiin kohdekatselmusraporttiin sisällytettävät perustiedot. Kohdan 1 alakohdan b mukaan perustietoihin kuuluisi muun muassa katselmoitava kohde. Kohteella tarkoitettaisiin, onko kyseessä esimerkiksi rakennus, toimitila, prosessi tai prosessin osa. Alakohdan d mukaan perustietoihin kuuluisivat myös yrityksen energiakatselmuksen vastuuhenkilön yhteystiedot. Yhteystiedot helpottaisivat Energiaviraston valvontatehtävää. Kyse ei ole henkilötietojen käsittelystä rekisteröintiä varten, joten henkilötietolaki ei tule sovellettavaksi ja asiasta voidaan säätää asetuksella. Kohdan 1 lopussa viitataan rakennustyyppiin, jolla nykyisin tarkoitetaan Tilastokeskuksen rakennusluokituksen 1994 mukaista rakennustyyppien luokittelua. Liitteen kohdassa 1 lueteltujen tietojen lisäksi raportin perustietoihin voisi lisätä muitakin tarpeellisia tietoja. Tällaisia hyödyllisiä tietoja olisivat esimerkiksi katselmuskohteen valmistumisvuosi, kohteen mahdolliset peruskorjaukset, koko- ja kapasiteettitiedot, katselmuskohdetta koskevat mahdolliset rajaukset, kohteen toiminta ja käyttö sekä kohteen tuotanto ja palvelut.

Liitteen 1 kohdassa 2 säädettäisiin kohdekatselmusraporttiin sisällytettävistä energian kulutustiedoista sekä energian kustannustiedoista. Raportissa tulisi esittää energian kulutusjakaumat järjestelmittäin sekä suurimpien yksittäisten kulutuskohteiden osalta. Energian kulutusjakaumat olisi kuvattava sen verran tarkasti, että koko kulutuksesta saisi riittävän yksityiskohtaisen ja luotettavan kuvan sekä voitaisiin varmistua oikeista suuruusluokista säästöjen laskennassa. Tarkoitus olisi, että kulutuksen ja-

kauman laadinta palvelee säästöjen laskennan lisäksi myös työn suuntaamista. Kulutusjakauma voitaisiin esittää esimerkiksi taulukkona tai kuvaajana. Kulutuksien jakautumisista tulisi tehdä myös sanalliset johtopäätökset, joissa erityisesti tarpeellista olisi kommentoida arvioinnin ja laskennan luotettavuutta ja tarkkuutta.

Energian kulutus- ja kustannustietojen raportointi esimerkiksi rakennuksen osalta voisi tarkoittaa, että sähkönkulutus jaettaisiin vähintään ryhmiin valaistus, LVI-laitteet, sähkölämmitys, keittiölaitteet ja muu kulutus. Joskus laiteryhmän kulutus (esimerkiksi valaistus) voi olla syytä jakaa vielä tarkemmin, esimerkiksi valaistuksen kulutukseen tyyppitiloittain. Vastaavasti lämmön osalta voitaisiin esittää vähintään lämmitysenergian jakautuminen lämmityksen, ilmanvaihdon ja lämpimän käyttöveden kesken. Omalla kattilalaitoksella varustetuissa kohteissa kulutusjakaumassa olisi perusteltua esittää lisäksi arvio kattilalaitoksen häviöistä. Suurimpien teollisuuden ja energia-alojen kohteiden osalta kohteen energiatase voitaisiin esittää esimerkiksi sankey-diagrammina.

Energian kulutus- ja kustannustiedot tulisi liitteen 1 kohdan 2 mukaan esittää katselmusvuotta edeltäviltä kolmelta kalenterivuodelta vuosikulutuksina ja edeltävän 12 kuukauden osalta kuukausittaisina kulutuksina. Tämän laajuinen tietojen esittäminen on tarpeellista silloin, kun tiedot on mahdollista saada käyttöön ja niiden esittäminen on kohdekatselmuksen toteuttamisen kannalta hyödyllistä.

Liitteen 1 kohdassa 3 lueteltaisiin nykytilan kuvaamista koskevia vaatimuksia. Kohdassa 3 tarkoitetut tiedot perustuisivat käytännössä katselmuksen tekijän arvioihin, mittauksiin ja haastatteluihin sekä katselmuksen aikana syntyneeseen näkemykseen kohteen energiankäytöstä ja taloudellisista energiansäästömahdollisuuksista.

Kohdekatselmukseen sisällytettävistä energiansäästötoimenpiteistä säädettäisiin liitteen 1 kohdassa 4. Tärkeää olisi toimenpide-ehdotusten kuvaaminen tarkasti ja kattavasti, jotta yritys pystyy niiden perusteella tekemään päätöksiä, kuten toteutus päätöksen tai päätöksen asian jatkoselvittämisestä. Lähtökohtana voidaan pitää sitä, että kohdekatselmuksraportin tiedot ja ehdotukset tulee esittää taustatietoineen ja perusteluineen niin, että katselmukseen osallistumatonkin taho voi niitä kriittisesti arvioida ja myöhemmin hyödyntää. Liitteen kohdassa 4 on lueteltu tietoja, jotka energiansäästön toimenpide-ehdotuksiin tulisi soveltuvien osin sisällyttää. Listan kohdassa b mainitulla suureella tarkoitetaan esimerkiksi käyntiaikaa, lämpötilaa ja tehoa.

Energiansäästötoimenpiteen kannattavuuslaskelmassa olisi tarkoituksenmukaista ottaa huomioon toimenpiteen kokonaisvaikutus katselmuksen kohteen energian ja veden kulutuksiin. Esimerkiksi sisävalaistuksessa saavutettava sähköenergian säästö lisää jonkin verran lämpöenergian kulutusta, mutta samalla se vähentää jäähdytysenergian kulutusta. Mikäli lähtötilanne tai toimenpiteen toteutuksen jälkeinen tilanne ei olisi täysin selvillä, voitaisiin raportissa esittää ne oletukset, joiden perusteella säästöarvio on laskettu. Toimenpiteen vaikutuksia arvioidessa olisi perusteltua ottaa energiansäästön lisäksi huomioon myös muut toimenpiteen toteuttamiseen vaikuttavat seikat, kuten hiilidioksidipäästöjen vähentyminen, huoltokustannusten vähentyminen ja tuotteen laadun parantuminen.

Kannattavuuslaskelmassa tulisi käyttää kohdekatselmusajankohdan energian hintoja. Mikäli kuitenkin katselmusta suoritettaessa olisi tiedossa lähiaikoina tulevia merkittäviä muutoksia katselmusajankohdan mukaiseen energian hintatasoon, käytettäisiin laskelmissa tulevan uuden hintatason mukaisia hintoja. Toimenpide-ehdotuksia laadittaessa on aina perusteltua ottaa huomioon myös se, että esimerkiksi sisäilman laatu ja työskentelyolosuhteet on pidettävä terveellisinä, turvallisina ja tarkoituksenmukaisina.

Liitteen 1 kohdan 4 lopussa todetaan, että kohdekatselmusraportissa tulisi esittää myös sellaisia energiansäästön toimenpide-ehdotuksia, joista ei voida esittää täsmällisiä energiansäästö- ja investointilaskelmia. Kohdekatselmusraportissa voi olla perusteltua esittää myös ehdotuksia, jotka vasta tuotanto- tai muun tilanteen muuttuessa tulevat ajankohtaisiksi.

2 §. Energiavirastolle toimitettavat tiedot

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi Energiavirastolle toimitettavista kohdekatselmusraportin keskeisistä tiedoista. Tiedot olisi toimitettava Energiaviraston ylläpitämään tai osoittamaan rekisteriin Energiaviraston vahvistamalla lomakkeella. Energiavirasto keräisi tiedot käytännössä taulukoiden muodossa. Kohdekatselmusraportin keskeiset tiedot olisi tarkemmin määritelty asetuksen liitteessä 2.

Liitteen 2 kohdassa 1 lueteltaisiin kaikkia kohdekatselmuksia koskevat raportin keskeiset tiedot. Siinä säädettäisiin, että Energiavirastolle tulisi toimittaa muun muassa liitteen 1 kohdassa 1 tarkoitetut perustiedot. Kohdan 1 alakohdassa b säädettäisiin myös energiankulutus- ja kustannustietojen toimittamisesta Energiavirastolle. Siinä tarkoitettu lämmitykseen käytetty energia olisi tarkoituksenmukaista raportoida normitettuna. Kustannustiedot tulisi esittää arvonlisäverottomina. Kohdan 1 alakohdat c-h koskisivat puolestaan energiansäästötoimenpiteiden tietoja. Alakohdassa e viitattaisiin toimenpiteen käyttötekniikkaan. Käyttötekniikalla tarkoitettaisiin ilman investointeja toteutettavia asetusarvo- ja käyttöaikamuutoksia, kuten lämpötilojen asetusarvojen tai aikaohjelmien muutokset.

Liitteen 2 kohdassa 2 säädettäisiin tiedoista, jotka olisi toimitettava Energiavirastolle, kun katselmuskohde on voimalaitos tai katselmuskohde sisältää voimalaitoksen. Tällöin toimitettavia tietoja olisivat muun muassa omakäyttösähkö ja voimalaitoksen kokonaishyötysuhde. Voimalaitosten kohdekatselmuksia koskisivat myös kohdassa 1 säädetyt velvollisuudet. Kohdan 2 keskeisistä tiedoista tulisi toimittaa Energiavirastolle tiedot paitsi tarkasteluvuodelta myös arvio tiedoista ehdotettujen toimenpiteiden jälkeen.

Kaukolämpöä koskevien katselmuskohdeiden osalta olisi erikseen säädetty liitteen 2 kohdassa 3, johon sisältyisi 12-kohtainen lista keskeisistä tiedoista. Sen mukaan keskeisiä tietoja olisivat kohdassa 1 tarkoitettujen tietojen lisäksi muun muassa lämmön tuotantokapasiteetti sekä yhteistuotannon määrä lämmön ja sähkön osalta.

Energiataloudellisesti kannattavien toimenpide-ehdotusten lisäksi Energiavirastolle voitaisiin toimittaa kohdekatselmuksen yhteydessä esille tulleet muut energian käyttöön ja tehokkuuteen liittyvät havainnot ja toimenpide-ehdotukset.

3 §. Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan 27 päivänä tammikuuta 2015.

5 Esityksen vaikutukset

Energiatehokkuuslain myötä suurille yrityksille tuleva velvoite pakollisesta energia-katselmuksesta voi aiheuttaa yrityksille lisäkustannuksia. Näitä vaikutuksia on arvioitu energiatehokkuuslakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 182/2014 vp). Kohdekatselmusten raportointiin liittyvät velvoitteet työ- ja elinkeinoministeriön asetuksessa tarkentavat katselmuksia koskevaa sääntelyä ja osaltaan lisäävät yritysten hallinnollista taakkaa. Toisaalta kohdekatselmusten myötä voidaan saavuttaa myönteisiä ympäristövaikutuksia ja yrityksille säästöjä niiden energiankulutuksessa.

6 Asian käsittely

Asetusehdotus on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä. Ehdotuksesta on pyydetty lausunnot seuraavilta tahoilta: oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, ympäristöministeriö, Ahvenanmaan maakuntahallitus, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA, Energiavirasto, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Liikennevirasto, Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi, Maaseutuvirasto, Opetushallitus, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, Energiateollisuus ry, Fingrid, Finpro, Fortum, Greenpeace, Helsingin Energia, Inspecta Oy, ISS Palvelut Oy, Kodintekniikkaliitto ry, Kuluttajat – Konsumenterna ry, Kunnossapitoyhdistys Promaint ry, LVI-talotekniikkateollisuus ry, Lämmitysenergia Yhdistys, Mittatekniikan keskus, Motiva Oy, Rakennusteollisuus ry, RAKLI ry, SAK ry, SGS FIMKO ry, SESKO ry, STTK ry, Suomen kiinteistöliitto, Suomen kuluttajaliitto ry, Suomen kuntaliitto, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen Omakotiliitto ry, Suomen standardisoimisliitto ry, Suomen Sähkötukku-liikkeiden liitto ry, Suomen ympäristökeskus SYKE, Suomen Yrittäjät ry, Suunnittelu- ja konsultointiyrietykset SKOL ry, Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto STUL ry, Sähköenergialiitto ry SENNER, Sähkölaitteistojen kunnossapitoyhdistys SÄKPY, Sähkösuunnittelijat NSS ry, Talotekniikkaliitto, Tekes, Teknologiateollisuus ry, Teollisuuden Voima Oyj, Tietosuojavaltuutetun toimisto, VTT ja Öljyalan keskusliitto.

7 Voimaantulo

Asetus on ehdotettu tulemaan voimaan 27 päivänä tammikuuta 2015.